

O. Leta 1856 je o tem pisal Miklosiĉ §. 277: »Nach diesem paradigma (slap) gehen auch a) die masc. auf *a*: *oproda* (aus dem magy. *apró parvus*), *vojvoda*, *starejšina* gen. *oproda* dat. *oprodu*, als ob das thema *oprod* wäre. oĉa jedoch, wie trub. sir. krell. boh. schreiben, und woher das adj. oĉin, wird in manchen gegenden im sg. nach *riba* decliniert: gen. oĉe dat. oĉi neben oĉu. manche subst. auf *a* bilden ihre casus von einem mit *t* vermehrten thema: *Matija*, *Toma* gen. *Matijata*, *Tomata*; eben so *Jože*, *Tone* gen. *Jožeta*, *Toneta* und *Benko*, *Verjanko* gen. *Benketa*, *Verjankota*; doch auch *Marko*, *Marka*, *Marku*... *Jehu* hat im gen. *Jehuta* und *Jehua*, *Noe* *Noeta*...« —

D. Tako piše vzornik tvoj, in — kako pišeš ti, Krušic moj?

Tudi Potočnik pravi v svoji slovnici l. 1858 §. 8, 7: »Die Namen belebter Wesen auf *a*, *e* oder *o* schalten vor die Biegungssylbe ein *t* ein. Z. B. *Toma*, *Tomata*, oĉe, oĉeta, *Banko*, *Bankota*, *Bercè*, *Bercèta* u. s. w.

O. Ker sem omenil prej Metelkovih pravil, beri še te po slovnici l. 1825, da se resnica prav spozná!

D. Str. 189 piše Metelko o sklanjavi lastnih imen, in str. 190 pravi: »Personennamen auf *o* schalten vor den Biegungslauten das *t* ein, und gehören zur I. Declination, als *Zelenko*, *Jelenko*, *Delko*, *Marko* (Unterkrainisch), haben im Genitiv *Zelenkota*, *Jelenkota*, *Delkota* etc.

Namen männlicher Personen auf *a* lieben auch die Einschaltung des *t* vor dem Biegungslaute: *Matija*, *Luka*, etc. Genitiv *Matija* oder *Matijata*, *Luka* oder *Lukata*, etc. So auch: *Jehu*, Genit. *Jehuta*, allenfalls auch *Jehua* etc.

Personennamen auf *e* schalten vor allen Biegungslauten das *t* ein: *Anžè*, *Lavrè*, *Noe*, *Jóže*, Genitiv *Anžeta*, *Lavreta*, *Nóeta*, *Jóžeta* etc.

Personennamen auf *i* werden regelmässig nach der I. Declination gebogen: *Alojzi*, *Tici*, Genitiv *Alojzja*, *Ticja*, wie auch *evangeli*, *evangelja*, *evangelju*, etc. Zunamen auf *i* schalten vor den Biegungslauten das *t* ein: *Zurbi*, *Zurbita*, *Nardi*, *Nardita*, etc.

O. To so pravila naših slovničarjev veljakov o sklanjavi lastnih imen in primkov s končnikom samoglasnikom.

Nekdaj in sedaj.

Iz dnevnika nekega starega učitelja.

Poslovenil Jože Jerom.

(Dolje.)

„Dober dan! gospod šolmajster!“ pozdravi kmet učitelja, in se mu tudi prav po kmečko odkrije in prikloni: „Gospod

učitelj moraš reči“, reče tiho žena, in sune moža pod rebra, da bi bil kmali učitelja poderl. „Pojdite v hišo, g. učitelj“, pravi žena, „in nikar ne zamerite, ker je tako nesnažno; otroci vse raznesejo, in imam res težavo ž njimi, kaj ne, da ne bote hudi? saj veste, da smo kmečki ljudje bolj poverhi, ne bogati, pa tudi revni ne, in dámo, kar moramo“. Kmet pa pravi: „Ja! ja! ne bogati, pa tudi revni ne, pa smo vendar že marsikterega berača nasitili, kaj ne Franca?“ žena ga jezno pogleda, in teče k ognjišču, ter pravi: „Prosim, poterpite, bo kmali gotovo!“ „Sej se tako ne mudi“, pravi mož, „jaz lahko čakam, gost pa mora, če hoče jesti“; žena mu požuga, on pa jo smehljaje gleda, ker misli, da jo je dobro povedal.

„Vi imate res prav dobro gospodinjo“, pravi učitelj. „To je res“, reče kmet, „pa jezik ima, da ga ni para; ko bi jo le slišali! ko bi jaz hotel govoriti, me stokrat preklepetá, in ne morem besede ziniti“.

„To vam tudi rad verjamem“, pravi učitelj. „Veste“, pravi kmet, „pri nas ob delavnikah ne bote mesa jedli, pa krompir in čespljevo kašo kuha, in jo tudi tako skuha, da v celi vasi nobena tako, sej pa mora tudi znati, ker je cele tri leta v farovži služila za svinjsko deklo, in tam je marsiktere dobre reči vidila kuhati, in je tudi dosti dobrega snedela“.

Gospodinja prinese polno skledo krompirja v oblicah, in še eno večjo čespljeve kaše; gospodar pa tako milo po skledah gleda, kakor bi že stirinajst dni ne bil nič jedel. Usedejo se za mizo, molijo, podložijo mizo s terskami, in začno jesti; enega otroka vzame gospodar, drugega pa gospodinja na ročje, in otroci hité jesti, toda preveč je vroče, da se opečejo, ter kričijo in jokajo; gospodinja pa učitelju prigovarja, naj se le po domače obnaša, in naj otrok ne posluša; učitelj jo rad vboga, ker mu je že tudi poldne odzvonilo; kar naenkrat pa zapazi pod mizo nekega nepovabljenega gosta; otroci so nemirni, in se bojujejo z žlicami pod mizo, in kričijo: „Huš! — huš!“ Učitelj vidi, da je pod mizo prešiček. „To nič ne dé“, pravi gospodinja; gospodar zapodi gosta iz pod mize; prešič pa podere mizo; zličce, sklede, vse leži na sredi hiše; — hitro se vsi umaknejo, da se ne opečejo; žival pa se spravi k skledi, in začne žreti; toda pridna gospodinja, hitro prime skledo, ter jo zopet postavi na mizo, in vsi se usedejo za mizo in jedó dalje,

samo učitelj se zahvaljuje, in pravi, da se mu mudi domú, ter gre iz hiše. —

Zvečer gre učitelj k županu, pri katerem so bili zbrani vsi soseskinci možjé. Ko učitelj pride v zbor, mu župan precej pové, da tudi možjé ne marajo za njegove svéte i. t. d. „Dobro“, odgovori učitelj, „sedaj pa vem, da je pa za vsak trenutek škoda, ko bi ga tratil s nepotrebnimi besedami; bom tedaj storil, kar vem, da je moja dolžnost“.

„Le storite! kar vam je drago“, odgovori župan, „sej tudi gosposka nemogočnih reči od nas tirjati ne more; od kod bomo pa denar jemali? dolga delati ni še pri nas navada; tako je pri nas, da čevljar sam prinese kopita, in tako tudi mora biti“. Učitelj: „Tako je; mizarji, tesarji, čevljarji i. t. d. res, da prinesejo seboj svoje orodje, če hočejo delati, toda očitnega učitelja morate tukaj že ločiti od rokodelcev, ker jaz še nisim nikoli ne vidil, ne slišal, da bi bil kak vradnik sodniško hišo, ali kak župnik cerkev, ali pa učitelj šolo na herbtu seboj prinesel! morebiti ste že vi kaj takega vidili“. Župan molči, in premišljuje, če je že vidil tak čudež. Potem povzame svetovavec Fegec besedo in reče: „Kaj se bomo pogovarjali, jaz naredim temu prepiru konec; le povejte nam, kje bo šola? izpulite las z glave, če nobenega ni; od nas ne more nobeden v hiši prostora za šolo dati, in tudi nobeden noče, da bi pankerti iz cele vasi notri razsajali; tako le povejte vi g. učitelj, kaj naj se stori!“ „To je kaj lahko“, odgovori učitelj „le meni pripustite to skerb, in če mi pripomorete, bom v kratkem — v eni uri — preskerbel začasno šolsko sobo, ktera bo pa tudi za šolo pripravna“. „Kje? kje“, zavpijejo vsi. „Zraven sobe v hiši, kjer jaz stanujem, je velika dvorana za ples; gospodar pa je pripravljen, da nam jo dá za šolo v najem, dokler šola ne bo sozidana“. „Kje bomo pa plesali?“ vpraša mlajši mož — „ta čas nič! Prav nič ne! tega se nam še manjka“. „Da, tega se vam manjka“, odgovori učitelj, „in to bo naj boljši pripomoček, da se bo začela šola hitro zidati, ker marsikteri fantalin, ko bi drugače ne hotel brez plače delati, bo z veseljem vozil in delal, da bo popred izpraznjeno plesišče, in marsikteri oče bo dal zastonj les, kamenje, apno, in tudi pri denarjih ne bo toliko gledal, da bo le mogel zopet svojo hčerko ob žegnani peljati na ples in jo soznanjati z drugo mladino“.

Vsi osupnjeni se možjé pogledujejo, in spoznajo, da jih je

učitelj prekanil; pričakujejo odgovora od župana, toda ta molči, kakor bi se bal še ktere od učitelja zvediti. „Ako jaz svoje želje razodenem gosposki, vem, da bi mi gotovo pomagala, pa mislim, da mi ne bo treba, da bi vas osramotil“, pravi učitelj. Župan molči, in vsi ž njim. „Molčati tukaj toliko pomeni, kakor to, da ste zadovoljni“, reče učitelj; „sedaj pa samo še eno: klopi, stolov, mize in table v šoli potrebujem; pokazal pa vam bom, kako bom to vse dobil. Lesá je tukaj dovolj, in kdor ni prav reven, mi lahko dá en par desek za klopi; tablo bom pa sam preskerbel“.

„Lahko!“ odgovorijo možje, ker berač nobeden ni hotel biti. „Z mizarjem sem že govoril, in sedaj je vse v redu; v osmih dneh bomo imeli z božjo pomočjo že šolo, kateri enake ne bo v celi okolici“. S temi besedami se učitelj poslovi, voši lahko noč, in gre počivat. Precej pa, ko odide, vsi eden čez drugega kričijo, kako so mu jih pod nos dajali, in da jih je že za enkrat dovolj slišal; samo župan molči in premišljuje, kar je te dni zvedel, in ne more svojih misli več vrediti. (Dolge prih.)

Narava in človek

v svoji pravi složnosti.

Spisal Živkov.

12.

Tice selivke.

Še večje čudovitnosti se nam kažejo pri ticah selivkah. Po navadi se misli in sodi, da se mora žival naravnost ravnati po prirojenem nagonu, in da se tej sili ne more upirati. Po takem se nemogoče zdi, da bi mogle tice selivke, ktere nevkrotljiva sila, kakor se dozdeva, ob svojem času vleče v druge kraje, ta nagon premagati iz ljubezni, smilečnosti in skerbí do kake druge živali — posebno, če ni njihove verste; pa vendar le nagon strahujejo. Zapazilo se je, da se je neki šterk, s kterim ona za rane voljo ni mogla odleteti, tri pomladi verno k njej povračal; pozneja leta pa je tudi po zimi pri nji ostajal. Bolj čudovita pa je sledeča prigodba:

Pozno jeseni, kedar ni več pastaričie pri nas, zagledata dva lovca še eno pastaričico kaj skerbno hrane iskati in urno na hrast zleteti, ko berž kaj vloví. Ker ju mika ta nenavadna pri-